srijeda, 20. listopada 2021.

P9_TA(2021)0430

Položaj umjetnika i kulturni oporavak u EU-u

Rezolucija Europskog parlamenta od 20. listopada 2021. o položaju umjetnika i kulturnom oporavku u EU-u (2020/2261(INI))

(2022/C 184/06)

Europski parlament,

— uzimajući u obzir preambulu i članke 2., 3., i 4. Ugovora o Europskoj uniji (UEU),

— uzimajući u obzir članke 6. i 167. Ugovora o funkcioniranju Europske unije,

— uzimajući u obzir Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, a posebno njegov članak 19.,

— uzimajući u obzir preporuku UNESCO-a o statusu umjetnika,

— uzimajući u obzir Konvenciju UNESCO-a o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja,

— uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 22. svibnja 2018. naslovljenu „Izgradnja snažnije Europe: uloga politika u području mladih, obrazovanja i kulture” (COM(2018)0268),

— uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 22. svibnja 2018. pod nazivom „Nova europska agenda za kulturu” (COM(2018)0267),

— uzimajući u obzir Zaključke Vijeća od 15. studenoga 2018. o planu rada za kulturu za razdoblje 2019. – 2022. ([1]),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 13. prosinca 2016. o dosljednoj politici EU-a za kulturne i kreativne industrije ([2]),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 7. lipnja 2007. o socijalnom statusu umjetnika ([3]),

— uzimajući u obzir svoju Rezoluciju od 17. rujna 2020. o kulturnom oporavku Europe ([4]),

— uzimajući u obzir Direktivu (EU) 2019/790 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o autorskom pravu i srodnim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu i izmjeni direktiva 96/9/EZ i 2001/29/EZ ([5]),

— uzimajući u obzir Direktivu 2010/13/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2010. o koordinaciji određenih odredaba utvrđenih zakonima i drugim propisima u državama članicama o pružanju audiovizualnih medijskih usluga (Direktiva o audiovizualnim medijskim uslugama) ([6]),

— uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/818 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. svibnja 2021. o uspostavi programa Kreativna Europa (2021.–2027.) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1295/2013 ([7]),

— uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. ožujka 2021. o uspostavi programa InvestEU i izmjeni Uredbe (EU) 2015/1017 ([8]),

([1]) SL C 460, 21.12.2018., str. 12.
([2]) SL C 238, 6.7.2018., str. 28.
([3]) SL C 125 E, 22.5.2008., str. 223.
([4]) SL C 385, 22.9.2021., str. 152.
([5]) SL L 130, 17.5.2019., str. 92.
([6]) SL L 95, 15.4.2010., str. 1.
([7]) SL L 189, 28.5.2021., str. 34.
([8]) SL L 107, 26.3.2021., str. 30.

— uzimajući u obzir zaključke njemačkog predsjedništva Vijeća od 20. studenoga 2020. o rodnoj ravnopravnosti u području kulture,

— uzimajući u obzir zaključke Vijeća od 18. svibnja 2021. o oporavku, otpornosti i održivosti kulturnog i kreativnog sektora,

— uzimajući u obzir europski stup socijalnih prava,

— uzimajući u obzir izvješće radne skupine stručnjaka država članica o otvorenoj metodi koordinacije od 22. ožujka 2018. o ulozi javnih politika u razvoju poduzetničkog i inovacijskog potencijala kulturnih i kreativnih sektora,

— uzimajući u obzir studiju naslovljenu „The Situation of Artists and Cultural Workers and the post-COVID-19 Cultural Recovery in the European Union – Background Analysis" (Položaj umjetnika i kulturnih radnika i kulturni oporavak nakon pandemije bolesti COVID-19 u Europskoj uniji – analiza konteksta), koju je objavila Glavna uprava za unutarnju politiku 1. veljače 2021. ([9]),

— uzimajući u obzir brifing pod nazivom „The Situation of Artists and Cultural Workers and the post-COVID-19 Cultural Recovery in the European Union: Policy Recommendations" (Položaj umjetnika i kulturnih radnika i kulturni oporavak nakon pandemije bolesti COVID-19 u Europskoj uniji: političke preporuke), koji je objavila Glavna uprava za unutarnju politiku 4. svibnja 2021. ([10]),

— uzimajući u obzir članak 54. Poslovnika,

— uzimajući u obzir izvješće Odbora za kulturu i obrazovanje (A9-0283/2021),

A. budući da je Parlament u svojoj Rezoluciji od 7. lipnja 2007. o socijalnom statusu umjetnika već izričito pozvao države članice da razviju ili provedu pravni i institucionalni okvir za kreativne umjetničke aktivnosti usvajanjem ili primjenom niza dosljednih i sveobuhvatnih mjera u vezi s ugovorima, socijalnom sigurnošću, zdravstvenim osiguranjem, izravnim i neizravnim oporezivanjem i poštovanjem europskih pravila;

B. budući da je u svojoj Rezoluciji od 17. rujna 2020. o kulturnom oporavku Europe Parlament ponovno naglasio potrebu za poboljšanjem radnih uvjeta kulturnih i kreativnih radnika te pozvao Komisiju da uspostavi europski okvir za radne uvjete u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama;

C. budući da kultura ima intrinzičnu vrijednost kao izraz čovječnosti, demokracije i građanskog sudjelovanja koji mogu biti ključni za unapređenje održivog razvoja;

D. budući da kultura i sloboda umjetnosti znatno doprinose dinamičnosti društva i svim segmentima društva omogućuju da izraze svoje identitete, čime doprinose socijalnoj koheziji i međukulturnom dijalogu i utiru put što bliskijoj Europskoj uniji te imaju ključnu ulogu u poticanju digitalne i zelene tranzicije;

E. budući da su kultura, umjetnost, kulturna baština i kulturna raznolikost od velike vrijednosti za europsko društvo s kulturnog, obrazovnog, demokratskog, okolišnog, društvenog i gospodarskog gledišta i iz perspektive ljudskih prava te bi ih trebalo poticati i podržavati; budući da europski kulturni i kreativni sektori i industrije znatno doprinose zajedničkom europskom identitetu i našim vrijednostima, našem mentalnom zdravlju i ekonomskom bogatstvu, a dugoročno i stvaranju europske javne sfere;

F. budući da europski kulturni i kreativni sektori i industrije čine između 4 i 7 % BDP-a EU-a i zaslužni su za 8,7 milijuna radnih mjesta u EU-u;

([9]) Studija naslovljena „The Situation of Artists and Cultural Workers and the post-COVID-19 Cultural Recovery in the European Union" (Položaj umjetnika i kulturnih radnika i kulturni oporavak nakon pandemije bolesti COVID-19 u Europskoj uniji), Europski parlament, Glavna uprava za unutarnju politiku, Resorni odjel B – Strukturna i kohezijska politika, 1. veljače 2021.

([10]) Brifing pod nazivom „The Situation of Artists and Cultural Workers and the post-COVID-19 Cultural Recovery in the European Union" (Položaj umjetnika i kulturnih radnika i kulturni oporavak nakon pandemije bolesti COVID-19 u Europskoj uniji), Europski parlament, Glavna uprava za unutarnju politiku, Resorni odjel B – Strukturna i kohezijska politika, 4. svibnja 2021.

srijeda, 20. listopada 2021.

G. budući da Unija ima samo ograničenu nadležnost u području kulture; budući da se Parlament morao snažno boriti za to da se znatno poveća proračun za program Kreativna Europa; budući da je Kreativna Europa jedini program Unije posvećen kulturi; budući da je financiranje tog programa i dalje daleko od potreba naših europskih umjetnika te kulturnih i kreativnih sektora i industrija u cjelini;

H. budući da kulturni i kreativni sektori i industrije uglavnom obuhvaćaju mikro, male i srednje organizacije i poduzeća s ograničenim pristupom financijskim tržištima, kao i samozaposlene umjetnike, kulturne radnike, vanjske suradnike i poduzetnike, koji vjerojatno rade na nepuno radno vrijeme i često imaju neredovite i mješovite prihode iz različitih izvora;

I. budući da su stope samozapošljavanja u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama više (33 %) od onih u ukupnom gospodarstvu (14 %) te da je vjerojatnije da će radnici u kulturnom i umjetničkom sektoru raditi na nepuno radno vrijeme, zbog čega se pojavljuju izazovi u pristupu mjerama potpore i sigurnosnim mrežama te smanjuje sveukupna otpornost samozaposlenih u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama;

J. budući da u nekim državama članicama određeni kulturni i kreativni djelatnici nemaju nikakav pravni status;

K. budući da su mjere ograničavanja poduzete kao odgovor na pandemiju bolesti COVID-19 ozbiljno ugrozile krhki kulturni i kreativni ekosustav te tako dovele u pitanje kulturno i umjetničko stvaralaštvo i izražavanje te oslabile doprinos umjetnosti i kulture našoj dobrobiti, kulturnoj raznolikosti, demokraciji itd.; budući da je 2020. u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama zabilježen gubitak prometa od više od 30 %, što odgovara ukupnom gubitku od 199 milijardi EUR, pri čemu je gubitak u glazbenoj industriji iznosio 75 %, a u području scenskih umjetnosti 90 % ([11]);

L. budući da je kultura ekosustav koji ne samo da stvara visoku gospodarsku vrijednost (koji predstavlja 4,4 % BDP-a EU-a u ukupnom prometu i zapošljava oko 7,6 milijuna ljudi), već ima i znatan društveni utjecaj jer doprinosi demokratskim, održivim, slobodnim, pravednim i uključivim društvima te odražava i jača našu europsku raznolikost, vrijednosti, povijest i slobode;

M. budući da je nedvojbeno dokazano da se zahvaljujući kulturnim sadržajima koji su se distribuirali tijekom razdoblja ograničenja kretanja zbog bolesti COVID-19 znatno poboljšalo psihološko stanje europskih građana i spriječilo pogoršanje problema mentalnog zdravlja prouzročenih dugotrajnom izolacijom;

N. budući da je potrebno podupirati tradicionalnu kulturu i umjetnike kako bi se zaštitila kulturna baština;

O. budući da će za razvoj višedimenzionalnog europskog okvira za radne uvjete u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama biti potrebna koordinacija s politikama EU-a u području zapošljavanja, tržišnog natjecanja, unutarnjeg tržišta, socijalne politike, temeljnih prava i ravnopravnosti, autorskih prava i financiranja kulture te stalno praćenje napretka država članica u vezi s poboljšanjem radnih uvjeta u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama te razmjena najboljih praksi uz potpuno poštovanje područja nadležnosti Europske unije i njezinih država članica;

P. budući da od poziva Parlamenta na poboljšanje položaja umjetnika u rezolucijama iz lipnja 2007., studenoga 2016. i rujna 2020. nije postignut znatan napredak i da je većina zahtjeva iz tih rezolucija i dalje valjana, posebno u svjetlu velikih razlika među programima potpore za umjetnike i kulturne djelatnike u različitim državama članicama te činjenice da se položaj umjetnika pogoršao te je stoga većina zahtjeva Parlamenta postala hitna;

Q. budući da su zbog krize prouzročene bolešću COVID-19 na svjetlo izašle već postojeće slabosti kulturnih i kreativnih sektora i industrija, za koje su karakteristični prekidi, heterogenost i nestabilnost, krhki izvori prihoda umjetnika i kulturnih radnika te ograničeni proračuni mnogih kulturnih institucija i nedostatno javno financiranje, zbog čega su se umjetnici te kulturni i kreativni djelatnici i radnici našli u još nesigurnijem položaju jer gubitak zarade vanjskih

([11]) Ernst & Young, *Rebuilding Europe: The cultural and creative economy before and after the COVID-19 crisis* (Ponovna izgradnja Europe: Kulturno i kreativno gospodarstvo prije i nakon krize prouzročene bolešću COVID-19), siječanj 2021.

suradnika i nestandardnih radnika, koji u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama čine većinu, često pogoršavaju nacionalni programi socijalnog osiguranja i posebne mjere potpore koji su slabi ili ne postoje;

R. budući da je aktualni učinak pandemije većini umjetnika te kulturnih i kreativnih radnika onemogućio da obavljaju svoje aktivnosti i zadrže svoja radna mjesta te je istodobno stvorio nesigurnost u pogledu izgleda za budućnost zbog koje stručnjaci već napuštaju taj sektor, što će imati dugotrajan učinak na sastav i raznolikost europskih kulturnih i kreativnih sektora i industrija u cjelini i obeshrabriti mlade ljude, kao i osobe iz marginaliziranih skupina da rade u tim sektorima te će smanjiti kreativnost europskog društva i gospodarstva EU-a u cjelini;

S. budući da su mnoge države članice donijele opsežne hitne mjere kako bi kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama pomogle da prežive krizu; međutim, budući da se ta potpora uvelike razlikovala među državama članicama i nije uvijek bila prikladna za sve kulturne i kreativne sektore i industrije te je ponekad pružena s kašnjenjima koja ugrožavaju dijelove tih sektora i industrija; budući da ta potpora nije bila dostupna za neke kategorije kulturnih radnika, umjetnika i zanimanja u području kulturnog posredovanja zbog njihova posebnog radnog statusa i kao takva nije bila dovoljna za osiguravanje održivih radnih uvjeta; budući da se zbog kasne, a ponekad i nedovoljne javne potpore sektor morao osloniti sam na sebe za potporu, čime se naglašava da su potrebni funkcionalni mehanizmi potpore kako bi se zaštitila socijalna prava umjetnika i kulturnih djelatnika te raznolikost kulturnog izričaja;

T. budući da je prekogranična mobilnost i dalje bitan sastavni dio karijere umjetnika i kulturnih radnika; međutim, budući da većina postojećih instrumenata financiranja kojima se podupire mobilnost ne potiče dovoljno ekološki i socijalno održivu mobilnost i otežava ravnotežu između poslovnog i privatnog života umjetnika i kulturnih djelatnika;

U. budući da je u planu rada Vijeća za kulturu za razdoblje 2019. – 2022. prioritet uspostaviti ekosustav kojim se podupiru umjetnici te kulturni i kreativni djelatnici te se prepoznaje potreba za zajedničkim djelovanjem u tom području; budući da postoji hitna potreba za takvim zajedničkim djelovanjem;

V. budući da u EU-u istodobno postoji nekoliko definicija umjetnika i kulturnih radnika, što je izazov za potencijalno usklađivanje; budući da se mnogi radnici u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama, uključujući, ali ne ograničavajući se na pisce, književne prevoditelje, producente i tehničare, suočavaju s nesigurnošću zbog nepostojanja dosljedne definicije njihova statusa;

W. budući da nekoliko država članica ima posebno zakonodavstvo koje umjetnicima osigurava poseban status kako bi im se zajamčio pristup socijalnim naknadama; međutim, budući da se to zakonodavstvo znatno razlikuje među državama članicama, što otežava uzajamno priznavanje statusa umjetnika, kulturnih i kreativnih radnika te prekograničnu suradnju i mobilnost, čime se stvaraju prepreke za kulturno i umjetničko stvaralaštvo, izražavanje i slobodno kretanje i u konačnici za europsku kulturnu raznolikost i socijalnu održivost;

X. budući da se financijska potpora za kulturne i kreativne sektore i industrije uvelike razlikuje među državama članicama u pogledu veličine proračuna, vodećih prioriteta i vrijednosti, što doprinosi daljnjim razlikama u održivosti karijera kulturnih radnika među zemljama te otežava uključivost, održivost i ravnotežu prekogranične suradnje i mobilnosti;

Y. budući da umjetnici te kulturni i kreativni radnici često imaju netipične obrasce rada zbog prirode samog sektora te su često zaposleni na temelju nesigurnih radnih aranžmana, čime se otežava njihov pristup potpunoj socijalnoj zaštiti te ih se isključuje iz isplata mirovina, zdravstvenog osiguranja i naknada za nezaposlene;

Z. budući da su naknade umjetnika te kulturnih i kreativnih radnika često nestabilne i nesigurne te dolaze iz različitih izvora kao što su ugovori, tantijeme, bespovratna sredstva i subvencije, što njihove prihode čini krajnje nepredvidivima, dovodi ih u nesiguran položaj i slabi njihovu otpornost;

srijeda, 20. listopada 2021.

AA. budući da su pandemija bolesti COVID-19 i restrikcije kretanja znatno ograničile moguće izvore prihoda za veliku većinu umjetnika, izvođača i kulturnih radnika; budući da su stalni prihodi od autorskih i srodnih prava i dalje jedan od malobrojnih preostalih izvora prihoda; budući da u mnogim državama članicama distribucijske platforme ne poštuju ta prava na odgovarajući način te vrše pritisak na nositelje prava da se u okviru svojih ugovora odreknu svojih prava, ponekad trajno, čime se ozbiljno ograničava njihova sposobnost da žive od svog rada;

AB. budući da bi autori, izvođači i svi stvaratelji kulturnih sadržaja trebali imati pristup zajamčenim minimalnim standardima socijalne sigurnosti, uključujući fondove za zapošljavanje i zdravstveno osiguranje te mirovinske fondove, kako bi se mogli u potpunosti usredotočiti na svoj umjetnički proces i kreativnost;

AC. budući da je položaj samozaposlenih umjetnika te kulturnih i kreativnih radnika na tržištu rada dodatno ugrožen zbog pomanjkanja kolektivnog pregovaranja, kao i prepreka za takvo pregovaranje, što dovodi do nedostatka odgovarajuće socijalne zaštite i dugoročnog negativnog učinka na njihov položaj i sigurnost; budući da je kolektivno ostvarivanje autorskih prava važan izvor prihoda za većinu stvaratelja i umjetnika u Europi i osigurava im trajnu naknadu te bi ih trebalo zaštititi i od nepoštenih praksi velikih i dominantnih medijskih poduzeća i poduzeća platformi za internetski prijenos;

AD. budući da je prekogranična mobilnost ključan dio rada umjetnika, autora, izvođača te svih stvaratelja kulturnih sadržaja i kulturnih radnika, ali je često otežana zbog birokratskih postupaka, nedostatka jasnih informacija i mnoštva administrativnih pravila i zahtjeva u državama članicama, posebno u pogledu socijalne zaštite i oporezivanja, kao i složenih i skupih postupaka za posebne potrebe prijevoza lomljive umjetničke opreme; budući da te prepreke za prekograničnu kulturnu mobilnost narušavaju načelo slobodnog kretanja;

AE. budući da se javna bespovratna sredstva smatraju najvažnijim i najučinkovitijim oblikom financijske potpore za kulturne i kreativne sektore i industrije, ali su često nedostatna, povezana s pretjeranom birokracijom te im je teško ili nemoguće pristupiti, posebno kad je riječ o marginaliziranim skupinama, a ponekad je dodjela pristrana zbog političkog utjecaja, što osobito obeshrabruje ambiciozne umjetnike i stvaratelje od podnošenja zahtjeva za dodjelu tih sredstava; nadalje, budući da Komisija nije izradila sveobuhvatnu europsku strategiju financiranja sektora, pristup javnim bespovratnim sredstvima otežava činjenica da u višegodišnjem financijskom okviru postoje različiti izvori te da oni da nisu dostupni svima;

AF. budući da su vanjski suradnici suočeni s najvišom razinom nesigurnosti u pogledu pristupa socijalnim programima i bespovratnim sredstvima te fondovima i drugim mogućnostima financiranja na nacionalnoj razini i na razini EU-a;

AG. budući da je zbog pandemije bolesti COVID-19 na svjetlo izašla ovisnost umjetnika o kratkoročnoj javnoj i privatnoj financijskoj potpori i potpori na temelju srednjoročnih projekata te budući da je to otkrilo sveobuhvatne strukturne poteškoće u tom sektoru;

AH. budući da je pristup financiranju i dalje glavni izazov, posebno za manje aktere u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama, uključujući pojedinačne umjetnike, umjetničke kolektive te kulturne i kreativne radnike, koji često ne ispunjavaju uvjete za dobivanje zajmova i bankovnih jamstava, zbog čega je još važniji pristup javnim i privatnim bespovratnim sredstvima i subvencijama i njihova dostupnost; ponavlja važnost podupiranja svih kulturnih sektora, uključujući zanimanja u području kulturnog posredovanja, koji imaju ključnu ulogu kao veza između javnosti i umjetničkog djela ili baštine, čime se osigurava pristup kulturi i njezino širenje u javnosti;

AI. budući da su mnogi privatni i javni ulagači tijekom krize smanjili ili potpuno ukinuli svoju financijsku potporu za kulturne projekte, posebno za one s prekograničnom dimenzijom; budući da se time naglašava važnost pouzdanog i stalnog javnog financiranja;

AJ. budući da su obrazovanje i kultura ključni za izgradnju uključivih i povezanih društava za sve, poticanje integracije i očuvanje europske konkurentnosti;

AK. budući da su ponuđači usluga internetskog prijenosa sa sjedištem izvan EU-a povećali svoja ulaganja u infrastrukturu kulturnih i kreativnih sektora i industrija država članica u svrhu stvaranja dodatnog sadržaja namijenjenog internetskoj distribuciji;

AL. budući da su umjetnici često izloženi rasizmu, ksenofobiji, diskriminaciji i isključenosti na temelju njihova percipiranog identiteta koji je posljedica strukturnog i institucionalnog rasizma i simboličnih mjera, što dovodi do napetosti u odnosima i suradnji s relevantnim institucijama i do ograničavanja njihove umjetničke slobode;

AM. budući da su umjetnici s invaliditetom isključeni iz politike i financiranja u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama zbog nedostatka pozornosti, na primjer u pogledu ograničene mobilnosti ili izazova koje predstavljaju birokratski postupci financiranja;

AN. budući da, iako je sudjelovanje žena u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama visoko, i dalje postoji velika rodno uvjetovana diskriminacija, nedostatak pristupa, rodne razlike u plaćama i prepreke za zastupljenost i vidljivost; budući da su žene rijetko na položajima na kojima se donose odluke u kulturnim institucijama; budući da se umjetnice često ušutkavaju te su zbog svojeg rada izložene nerazmjernim kritikama, a žene i LGBTIQ+ umjetnici češće su žrtve napada ili su izloženi ograničenjima;

AO. budući da umjetnici i kulturni djelatnici iz manjinskih skupina, uključujući žene, mlade, predstavnike rasnih, etničkih i geografskih manjina, osobe u nepovoljnom socioekonomskom položaju, osobe s invaliditetom te LGBTIQ+ osobe, imaju manji pristup umjetničkim i kulturnim karijerama i manje mogućnosti za razvoj dugotrajnih karijera u tom sektoru; budući da pandemija bolesti COVID-19 ima posebno snažan učinak na žene i da je pogoršala postojeće prepreke s kojima se te skupine već suočavaju u pogledu pristupa, jednake plaće, zastupljenosti i vidljivosti u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama;

AP. budući da su sloboda izražavanja i sloboda umjetnosti, kako su utvrđene u Povelji Europske unije o temeljnim pravima, zbog uplitanja države i politički motiviranih ograničenja trenutačno ugrožene u nekoliko država članica i ponekad otežane zbog primjene antiterorističkog zakonodavstva ili optužbi da umjetnička djela vrijeđaju vjerske osjećaje ili nacionalne simbole ili se smatraju uvredljivima ili neprimjerenima, što također rezultira autocenzurom;

AQ. budući da su nacionalni program pomoći tijekom krize, posebno pomoć radnicima u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama koji nisu obuhvaćeni nacionalnim definicijama umjetnika, uključujući, ali ne ograničavajući se na vanjske suradnike kao što su pisci i autori, bili i ostali fragmentirani;

AR. budući da će, s obzirom na posljedice pandemije, cijela generacija mladih umjetnika i kulturnih radnika zbog ograničenih mogućnosti imati poteškoća u pronalasku radnog mjesta u sektoru kulture ili upisa na umjetničku akademiju; budući da je veća vjerojatnost da će umjetnici mlađi od 30 godina biti nezaposleni, prihvatiti neplaćeni rad i raditi u izrabljivačkim radnim uvjetima kao što su neisplaćene plaće i nesigurni ugovori;

1. apelira na Komisiju i države članice da prepoznaju intrinzičnu vrijednost kulture te temeljnu ulogu koju kultura ima za društvo, njegov napredak, našu dobrobit, gospodarstvo i uključivost te da to priznanje pretvore u adekvatnu i trajnu financijsku i strukturnu potporu;

2. žali zbog toga što se kulturne aktivnosti često smatraju nebitnima; podsjeća da kultura ima ključnu ulogu u našem društvu, tim više tijekom krize, te stoga poziva da se što prije ponovno otvore svi kulturni objekti; uviđa da je bitno, kako bi kulturni i kreativni sektori mogli savladati aktualne izazove, ne samo smjesta osigurati potporu i poduzeti sve potrebne hitne mjere, nego i razmisliti o uređenom oživljavanju tog vitalnog sektora pružanjem strukturne potpore u obliku inovacijskih programa i proračunskih sredstava, ali i mogućnosti učenja u tom području za mlade generacije;

3. poziva Komisiju da dodatno razvije i konsolidira okvir industrijske politike za ekosustav kulturnih i kreativnih sektora i industrija u dosljednu, konkurentnu i dugoročnu strategiju kako bi se povećala njihova konkurentnost, strateška vrijednost za europsko gospodarstvo i europski način života te kako bi im se omogućilo da ostvare svoj potencijal u pogledu otvaranja radnih mjesta i stvaranja rasta; ističe potencijal kulturnih i kreativnih sektora i industrija kad je riječ o zapošljavanju mladih i reindustrijalizaciji, a osobito sve veće prilike koje digitalno okružje stvara za mlade ljude u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama;

srijeda, 20. listopada 2021.

4. poziva Komisiju i države članice da uključe kulturne i kreativne sektore i industrije u sve instrumente financijske potpore, kao što su InvestEU i NextGenerationEU; naglašava važnost usmjeravanja tih resursa na temelju posebnosti različitih sektora i dimenzija potencijalnih korisnika kako bi se osigurala kompatibilna rješenja kojima se ne stvaraju daljnje nejednakosti unutar EU-a;

5. poziva države članice i Komisiju da prepoznaju europsku dodanu vrijednost prekogranične suradnje i uklone prepreke za održivu i uključivu prekograničnu mobilnost umjetnika i kulturnih djelatnika u EU-u i u vezi s trećim zemljama;

6. poziva Komisiju i države članice da autorima, izvođačima, drugim kreativnim djelatnicima i radnicima u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama pruže potporu te jasne informacije i smjernice o mogućnostima za mobilnost te da preispitaju i po potrebi revidiraju administrativne zahtjeve u svim državama članicama, među ostalim za vize, oporezivanje, socijalno osiguranje i pristup osposobljavanju i priznavanje stupnja umjetničkog obrazovanja, uključujući strukovno obrazovanje i osposobljavanje te akademske kvalifikacije, kako bi se pojednostavio i uskladio pristup svemu navedenom, kao i o programima i fondovima Unije koji mogu služiti njihovim potrebama, kao što je Kreativna Europa, ali i o programima koji nisu izravno ili posebno usmjereni na kulturne i kreativne sektore i industrije; poziva na posebne programe za mobilnost mladih stvaratelja i inovatora kako bi se promicale razmjene i inovacije u području kulture i kreativnosti;

7. pozdravlja uspostavu informacijskih točaka za mobilnost kako bi se pružila pomoć umjetnicima i kulturnim djelatnicima te poduprla održiva mobilnost; poziva sve države članice da uspostave barem jednu takvu točku za mobilnost i informiranje kako bi se pružila besplatna i prilagođena potpora umjetnicima te kulturnim i kreativnim radnicima; preporučuje da Komisija pruži dosljedne i sveobuhvatnije informacije o mobilnosti prilagođene prekograničnim kulturnim radnicima te autorima, izvođačima i stvarateljima preko inicijativa kao što su ažurirani instrumentariji i priručnici;

8. poziva Komisiju da umjetnicima pruži jasne informacije o pitanjima mobilnosti povezanima s odnosima EU-a i Ujedinjene Kraljevine;

9. osuđuje činjenicu da većina država članica nije uspjela na vrijeme provesti Direktivu (EU) 2019/790 o autorskom pravu na jedinstvenom digitalnom tržištu prije isteka roka 7. lipnja 2021.; žali zbog toga što je Komisija smjernice objavila samo tri dana prije isteka roka za provedbu; smatra da to pokazuje potrebu za uredbom koja bi obuhvaćala i postupovna pitanja;

10. potiče države članice da kulturnim i kreativnim djelatnicima dopuste da od poreza odbiju poslovne troškove u vezi s njihovom umjetničkom aktivnošću te troškove za opremu ili osposobljavanje (usavršavanje i prekvalifikacija);

11. ističe da su potrebni detaljni i usporedivi podaci i statistike razvrstani po spolu o zapošljavanju i dohotku u području kulture u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama;

12. potiče veću sinergiju između kulturnog i obrazovnog sektora te promicanje većeg sudjelovanja umjetničkih i kulturnih škola i institucija u aktivnostima u okviru programa Erasmus+ te u drugim aktivnostima u sklopu programa EU-a za studente i nastavnike; poziva države članice i Komisiju da u potpunosti uključe i promiču pristup umjetničkom obrazovanju, strukovnom obrazovanju i osposobljavanju te akademskim kvalifikacijama kao dio sveobuhvatnog pristupa za oporavak kulturnih i kreativnih sektora i industrija i društva u cjelini; napominje da je važno omogućiti pristup cjeloživotnom učenju, usavršavanju i prekvalifikaciji te osposobljavanju, među ostalim preko programa mentorstva, te izradom materijala za osposobljavanje na razini EU-a za prijelaz iz obrazovnog sustava na tržište rada u kulturnom i kreativnom području;

13. poziva države članice da prenesu Direktivu (EU) 2019/790 o autorskim pravima na jedinstvenom digitalnom tržištu, uz snažan naglasak na zaštiti kulturnih i kreativnih djela i onih koji ih stvaraju, a posebno da zajamče pravednu, odgovarajuću i razmjernu naknadu za autore i izvođače; poziva Komisiju da pomno nadgleda učinkovitu provedbu tih ključnih načela;

14. ističe važnost teritorijalnih licencija u poslovnom modelu većine subjekata u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama; podsjeća na Komisijinu reviziju uredbe o neopravdanom geografskom blokiranju na sredini razdoblja; ističe da je prije razmatranja eventualnih daljnjih mjera potrebno u obzir uzeti stajališta nositelja prava u svim raspravama

o sadržaju koji je zaštićen autorskim pravima; podsjeća da prihodi od autorskih prava nisu srž pravedne naknade samo za umjetnike i stvaratelje nego i za mnoge male aktere u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama; podsjeća da bi svaka drastična promjena u tom području mogla dovesti do dramatičnih posljedica za mnoge od njih;

15. žali zbog toga što je odgođeno prenošenje direktiva (EU) 2019/790 i 2019/789 ([12]) u nacionalno zakonodavstvo, a istodobno je samo nekoliko država članica iskoristilo priliku iz članka 18. za uvođenje odgovarajućih mehanizama naknada; apelira na države članice da u skladu s člankom 18. Direktive (EU) 2019/790 uspostave učinkovite mehanizme naknade;

16. poziva Komisiju da promiče kolektivno ostvarivanje prava pri provedbi nedavno donesenih direktiva o autorskim pravima, kao i u svojim predstojećim inicijativama, kako bi se osigurala pravedna naknada stvarateljima i širok pristup javnosti kulturnim i kreativnim djelima;

17. apelira na Komisiju da učinkovito provede inicijative za rodnu ravnopravnost, uključivanje i integraciju u kulturnim i audiovizualnim područjima u okviru programa Kreativna Europa te da prati njihove rezultate;

18. poziva Komisiju da ocijeni učinak platformi za internetski prijenos glazbe u Europi kako bi se osigurala transparentnost njihovih algoritama za preporuke jer se njima u velikoj mjeri određuje koje će sadržaje njihovi potrošači preslušati i vidjeti na popisima pjesama i korisničkim sučeljima te da razmotri uvođenje pozitivnih obveza za promicanje kulturne raznolikosti i mogućnosti otkrivanja europskih djela u okviru njihovih usluga;

19. oštro osuđuje stereotipe, seksizam i spolno uznemiravanje u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama;

20. pozdravlja inicijative nekih država članica za poticanje rodne ravnopravnosti u postupku odabira za više položaje u javnim kulturnim institucijama;

21. prepoznaje ključnu ulogu kulture i umjetnosti u promicanju kulturne raznolikosti, poticanju uključivih društava i borbi protiv svih oblika diskriminacije;

22. ističe da je trenutačna pandemija naglasila važnost digitalne sfere i povećala ovisnost umjetnika i korisnika o dominantnim digitalnim platformama; s tim u vezi naglašava da je potrebna veća transparentnost; podsjeća da je za neke umjetnike i stvaratelje koji su uglavnom ovisili o javnim događanjima ta promjena gospodarske paradigme izazov u pogledu stabilnosti prihoda; zabrinut je zbog činjenice da u tom novom poslovnom modelu mnogi umjetnici i stvaratelji ne mogu ostvariti isti iznos prihoda jer se praksom nametanja klauzula o otkupu od strane dominantnih ili velikih platformi za internetski prijenos autorima uskraćuju tantijeme i onemogućuje primjerena i razmjerna naknada za stvaratelje; stoga traži od Komisije da ocijeni stanje i poduzme konkretne mjere kako bi osigurala propisnu i pravednu raspodjelu prihoda među svim stvarateljima, umjetnicima i nositeljima prava;

23. pozdravlja Komisijinu početnu procjenu učinka i nedavno javno savjetovanje o kolektivnom pregovaranju za samozaposlene, u kojima se razmatra mogućnost da se u zakonu o tržišnom natjecanju uklone prepreke za kolektivno pregovaranje za samozaposlene i vanjske suradnike; s tim u vezi apelira na Komisiju da se odluči za najširi mogući pristup kako bi se osigurao pristup kolektivnom pregovaranju za sve samostalne samozaposlene osobe, uključujući umjetnike i kulturne radnike; poziva Komisiju da dodatno ocijeni postojeća pravila o državnim potporama i njihovu primjenu na kulturne i kreativne sektore i industrije te moguće potrebe za prilagodbom; poziva države članice da priznaju pravo na udruživanje svih radnika u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama te da promiču kolektivno pregovaranje;

24. ističe da su atipični oblici zapošljavanja (ugovori na nepuno radno vrijeme i ugovori na određeno vrijeme, privremeni rad i ekonomski ovisno samozapošljavanje) uobičajena pojava u medijskom i kulturnom sektoru, zbog čega umjetnici i kulturni djelatnici često rade u nesigurnim radnim uvjetima; naglašava hitnu potrebu za poboljšanjem radnih uvjeta u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama; apelira na države članice da iskoriste uzlaznu konvergenciju kako bi uspostavile minimalne standarde za umjetnike i kulturne i kreativne djelatnike u pogledu radnih uvjeta, pravedne naknade i socijalne sigurnosti te da istodobno priznaju posebne značajke kulturnih i kreativnih sektora i industrija kao što su sezonski rad i nemonetizirana kvaliteta kreativnosti;

([12]) Direktiva (EU) 2019/789 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. travnja 2019. o utvrđivanju pravila o ostvarivanju autorskog prava i srodnih prava koja se primjenjuju na određene internetske prijenose organizacija za radiodifuziju i reemitiranja televizijskih i radijskih programa te o izmjeni Direktive Vijeća 93/83/EEZ (SL L 130, 17.5.2019., str. 82.).

srijeda, 20. listopada 2021.

25. poziva Komisiju da predloži europski status umjetnika, te da pritom uspostavi opći okvir za radne uvjete i minimalne standarde zajedničke za sve zemlje EU-a, uz potpuno poštovanje odgovornosti država članica i EU-a u pogledu tržišta rada i kulturne politike, donošenjem ili primjenom niza dosljednih i sveobuhvatnih smjernica, među ostalim u pogledu ugovora, načina kolektivnog zastupanja i upravljanja, socijalne sigurnosti, zdravstvenog osiguranja, osiguranja u slučaju nezaposlenosti, mirovinskih sustava, izravnog i neizravnog oporezivanja, necarinskih prepreka i informacijskih asimetrija; kao prvi korak u tom pogledu pozdravlja predstojeće rasprave o statusu umjetnika u skladu s otvorenom metodom koordinacije među državama članicama; poziva na osnivanje radne skupine u okviru otvorene metode koordinacije kako bi se olakšala razmjena najboljih praksi među državama članicama i olakšalo praćenje napretka u pogledu poboljšanja radnih uvjeta umjetnika;

26. poziva Komisiju da izradi pregled postojećih definicija umjetnika i kulturnih radnika u državama članicama kako bi se razvilo zajedničko razumijevanje koje će se odražavati u oblikovanju politika EU-a i kulturnoj statistici; napominje da bi se u takvoj definiciji u obzir trebala uzeti priroda kulturnog rada usredotočena na proces i prepoznati intenzitet rada u različitim fazama kreativnog procesa; smatra da bi takva definicija također trebala biti usklađena s preporukom UNESCO-a o statusu umjetnika iz 1980.;

27. poziva na veću prekograničnu prenosivost i priznavanje kulturnih i kreativnih vještina, kvalifikacija i diploma kako bi se olakšala mobilnost osoba koje rade u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama;

28. poziva države članice i Komisiju da podrže programe strukovnog osposobljavanja i inicijative za razvoj karijere svih autora, izvođača i stvaratelja kulturnog sadržaja, a posebno da im pruže potporu pri stjecanju digitalnih, poduzetničkih i drugih vještina kako bi se iskoristile digitalne mogućnosti za promicanje njihova rada i suradnju s drugim umjetnicima;

29. potiče sve države članice da ispune svoju odgovornost i obvezu poticanja i zaštite umjetničke slobode kako bi se poštovalo temeljno pravo na slobodu izražavanja i osiguralo da građani EU-a mogu slobodno uživati u umjetničkom stvaralaštvu i sudjelovati u kulturi te apelira na Komisiju da sankcionira države članice koje ne ispune svoje obveze; poziva Komisiju da provede daljnja istraživanja o toj temi i pripremi plan za postizanje bolje zaštite slobode umjetničkog izražavanja u Europi; poziva države članice da zajednički uspostave strukturirani dijalog među umjetnicima, pravnim stručnjacima i relevantnim dionicima radi utvrđivanja zajedničkih standarda za slobodu umjetničkog izražavanja te izrade i provedbe relevantnih smjernica;

30. pozdravlja nedavne zaključke Vijeća o oporavku, otpornosti i održivosti kulturnih i kreativnih sektora i industrija, posebno u pogledu poziva na pravedno i održivo tržište rada i socijalnu zaštitu djelatnika u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama, te potrebu da se osiguraju prihodi umjetnika; poziva države članice da rade na brzoj provedbi tih zaključaka;

31. poziva države članice da umjetnicima i kulturnim radnicima osiguraju potpuni pristup socijalnoj zaštiti, neovisno o njihovu radnom statusu, uključujući pristup naknadama u slučaju nezaposlenosti, zdravstvenoj skrbi i mirovinama; apelira na države članice i Komisiju da poduzmu posebne mjere za različite kategorije kreativnih zanimanja kako bi se suočile s problemom nestabilnog dohotka, neplaćenog rada i nesigurnosti radnih mjesta te kako bi se očuvao minimalni standard za njihov dohodak;

32. poziva države članice da pri izradi svih relevantnih politika, programa financiranja i aktivnosti u obzir uzmu jedinstvenu situaciju umjetnika iz marginaliziranih skupina i da uklone sve prepreke za postizanje rodne ravnopravnosti u tom sektoru, posebno uvođenjem mjera koje omogućuju jednak pristup, sudjelovanje i zastupljenost svih kulturnih djelatnika i umjetnika;

33. poziva države članice da povećaju potporu kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama jačanjem javnih ulaganja te poticanjem i promicanjem privatnih ulaganja u kulturne i kreativne sektore i industrije te javno-privatnih partnerstva; poziva države članice da umjetnicima i svim stvarateljima kulturnog sadržaja osiguraju lakši pristup financiranju;

34. poziva države članice da diversificiraju izvore potpore kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama te da zajamče da neće doći do financijskih rezova ili smanjenja postojećih sredstava jer se sektor i dalje suočava s posljedicama posljednjih rezova;

35. poziva Komisiju i države članice da olakšaju pristup javnim bespovratnim sredstvima i zajmovima smanjenjem administrativnog opterećenja u svim fazama postupaka podnošenja zahtjeva i izvješćivanja te da osiguraju transparentnost; naglašava da je potrebno promicati i iskoristiti sinergije između svih relevantnih programa financiranja EU-a s posebnim iznosima za kulturne i kreativne sektore, kao što su Obzor Europa, Kreativna Europa, InvestEU, Digitalna Europa, fondovi kohezijske politike te Mehanizam za oporavak i otpornost, kako bi se pružila bolja potpora umjetnicima i kulturnim radnicima te osigurali novi, dostupni i, kad je to moguće, redoviti tokovi financiranja;

36. naglašava da je važno odgovarajući dio mjera za gospodarski oporavak usmjeriti na kulturne i kreativne sektore i industrije; ponavlja svoj poziv Komisiji i državama članicama da kulturu uključe u nacionalne planove za oporavak i otpornost te da najmanje 2 % proračunske omotnice Mehanizma za oporavak i otpornost namijene za kulturu s konkretnim, uključivim i svima dostupnim mjerama, pri čemu nitko ne smije biti zapostavljen; zabrinut je zbog toga što se čini da je u nekim državama članicama u dostavljenim planovima predviđen manji postotak ili da u njima uopće nisu predviđena namjenska sredstva za te sektore; poziva Komisiju da objavi podatke o iznosima i namjeni sredstava predviđenih u planovima kako bi se zajamčila transparentnost i olakšao demokratski nadzor;

37. ponavlja važnost podupiranja svih kulturnih sektora, uključujući zanimanja u području kulturnog posredovanja, koji imaju ključnu ulogu kao veza između javnosti i umjetničkog djela ili baštine, čime se osigurava pristup kulturi i njezino širenje u javnosti;

38. ističe da je kulturne i kreativne sektore i industriju najprije i najteže pogodila pandemija te da će se oni među zadnjima oporaviti i da se očekuje da će njihov oporavak biti čak sporiji zbog ograničenja broja posjetitelja kulturnih događanja i ograničenja u pogledu mjesta održavanja; naglašava da oporavak kulturnih i kreativnih sektora i industrija mora ići ruku pod ruku s prijelazom na održivost sektora; poziva Komisiju i države članice da podrže kratkoročni oporavak cijelog kulturnog ekosustava i da dugoročno ojačaju otpornost, konkurentnost i inovativnost kulturnih i kreativnih sektora i industrija te da ojačaju te sektore pružanjem pravedne i strukturirane potpore svima, a posebno najranjivijim akterima, i da potiču mogućnosti za zapošljavanje umjetnika, autora, izvođača, kulturnih radnika i stručnjaka u području kulturnog posredovanja podupiranjem suradnje među svim disciplinarnim područjima te da osiguraju sveobuhvatno praćenje socioekonomske situacije u kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama uz pomoć europskog okvira za radne uvjete kako bi se u budućnosti što učinkovitije rješavale sve veće krize i pratila njihova digitalna i zelena tranzicija;

39. naglašava da mjere koje se poduzimaju kako bi se kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama pomoglo u njihovu oporavku ne bi trebale biti usmjerene samo na gospodarski oporavak, već bi se trebale upotrebljavati i za poboljšanje radnih uvjeta umjetnika i kulturnih djelatnika, za usavršavanje i prekvalifikaciju tih radnika kako bi im se omogućilo uključivanje u digitalno doba i svijet te za ulaganje u zelenu inovacijsku snagu kulturnih i kreativnih sektora i industrija, koji su pokretači održivosti, prvi korisnici i pokretači disruptivnih tehnologija potrebnih za borbu protiv klimatskih promjena; ističe izazove koje digitalizacija nameće kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama te naglašava da je stoga potrebno stalno preispitivanje i preoblikovanje poslovnih modela kako bi se razvila tržišno usmjerena rješenja koja se temelje na velikim podacima, računalstvu u oblaku, IKT-u, umjetnoj inteligenciji i snažnoj ulozi internetskih platformi; naglašava da je za nositelje prava u europskim kulturnim i kreativnim sektorima i industrijama važno da su podaci o publici i sustavi za preporuku sadržaja dostupni i transparentni; stoga naglašava važnost zajamčenog financiranja digitalizacije, očuvanja i internetske dostupnosti kulturnih i kreativnih sadržaja i naše europske kulturne baštine;

40. poziva Komisiju i države članice da prikupe i podijele pouzdane podatke o najboljim praksama i metodama raspodjele potpore za kulturne i kreativne sektore i industrije; nadalje, poziva na razmjenu najboljih praksi o najučinkovitijim načinima raspodjele financijskih sredstava za oporavak u kratkoročnom i srednjoročnom razdoblju kako bi se osiguralo da su kulturni i kreativni sektori i industrije maksimalno obuhvaćeni, tako da nijedan umjetnik ili kulturni radnik ne bude zapostavljen;

41. ističe važnost naknada za autore i izvođače na internetu i izvan njega, posebno promicanjem kolektivnog pregovaranja;

42. poziva Komisiju na stalno praćenje kulturnih i kreativnih sektora i industrija s pomoću redovitih studija o položaju umjetnika kako bi se na europskoj razini dobili točni, pouzdani, ažurirani i sektorski podaci radi pouzdanog kreiranja politika, dobivanja jasnije slike kulturnih i kreativnih sektora i industrija te bolje pripremljenosti u slučaju budućih kriza;

43. pozdravlja činjenicu da su se tijekom krize mnogi kulturni ekosustavi radnika i organizacija prilagodili novim oblicima digitalne distribucije te su prihvatili inovativne načine za dopiranje do publike; ipak naglašava da digitalno sudjelovanje ne bi trebalo zamijeniti doživljaje kulture uživo;

44. potiče promicanje upotrebe novih tehnologija kao što je umjetna inteligencija kako bi umjetnici mogli istraživati nove načine za stvaranje i širenje svojeg rada te u većoj mjeri iskoristiti mogućnosti koje im nudi digitalno okružje;

45. nalaže svojem predsjedniku da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiju.